

Lugupeetav peaminister,

Olukord Eesti majanduses on halvenev. Ettevõtjate kindlustunne on madal, välisurgude nõudlus on kahanenud ning investeerimiskeskond on muutnud ebakindlamaks.

Hoiatasin nende arengute eest septembris, kui saatsin valitsusele ettepanekud 2024. aasta eelarve osas. Siis rõhutasin vajadust vaadata kriitilise pilguga üle maksutõusud, taastada dialoog ettevõtjatega, panustada investeringutesse ning vähendada keskvalitsuse bürokraatia kulusid.

Kahjuks nende ettepanekutega ei arvestatud.

Sarnasest sisust olid kantud ka Isamaa sügisel esitatud alternatiivse eelarve ettepanekud, mille valitsus täies mahus tagasi lükkas.

Eesti Panga detsembrikuine majandusprognosis ennustab selleks aastaks võrreldes valitsuse suvise prognoosiga, mis oli aluseks 2024. aasta eelarve koostamisele, oluliselt halvemat majanduskeskkonda.

Prognoosi järgi on majandus sel aastal languses (prognoosi vahe võrreldes valitsuse eelarve aluseks olnud hinnanguga on 3,1 % SKP-st), tööpuudus suureneb ning nominaalne majanduse maht on üle 2 miljardi euro väiksem võrreldes valitsuse eelarve aluseks olnud eeldusega (41,4 miljardit versus 38,87 miljardit eurot).

Kahjuks pean nentima, et valitsuse senine majandusvaenulik poliitika on lisaks reale objektiivsetele teguritele mõjunud majanduse ebakindlust suurendavana.

Seda näitab ka oluliselt kiirem majanduslangus 2023. aasta 3. kvartalis võrreldes meie regiooni teiste EL riikidega ning kiiremini kahanev ettevõtjate kindlustunne.

Praeguses olukorras on valitsusel kohustus astuda samme, mis suurendavad majanduse konkurentsivõimet ja ettevõtluse kindlustunnet.

Segadust suurendab ka valitsuse peataolek kavandatavate rahanduspoliitiliste meetmete kohta.

Kahjuks aasta alul ei ole valitsuse poolt tulnud sisulist majanduspoliitilist käsitlust, milliseid samme astuda halvenevas olukorras.

Murelikult vaatan, et ei detsembrikuus ega jaanuaris ei ole avalike andmete järgi valitsus arutanud ei riigi rahanduse ega majanduse olukorda. Jaanuarikuu tööplaanis on ainult üks tööülesanne seoses ettevõtluskeskkonnaga.

Teen ettepaneku valitsusele täiendada tööplaani konkreetsete sammudega, mis on ebakindlas olukorras vajalikud.

Esiteks, soovitan valitsusel anda rahandusministrile ja haridusministrile suunis saavutada kokkulepe haridustöötajatega selleks, et koolides oleks tagatud tööraha. Keerulises olukorras on vajalik ühiskonnas vältida stressi ja koondada kogu ühiskonna pingutus kriitilisest olukorrast väljumiseks. Kahjuks ei ole varasemad valitsuse püüded lahenduse leidmiseks mõjunud veenvatena ning on takerdunud koalitsiooniparteide omavahelisesse vastuoludesse.

Teiseks, majanduslanguse olukorras peaks valitsus loobuma kavandatavatest maksutõusudest. 2025. aastaks on riigieelarve strateegias kavandatud nii mootorsõidukimaksu, laiapidse

julgeoleku maksu, magustatud jookide maksu, aga ka eeldatavasti maksutõuse sisaldavad taastuvenegiatasu ja sotsiaalmaksu erijuhtumite reformid.

Asjakohane on need maksutõusud kogu mahus ära jätta ning koostada aus, tegelikkust peegeldav riigieelarve strateegia.

Silmas pidades riigi eelarvelisi keerulisi valikuid, on mõistlik loobuda Reformierakonna maksuküüru seaduse kehtestamisest.

Samuti on asjakohane vähendada keskvalitsuse bürokraatia kulusid. Selleks tuleks valitsusel kehtestada selge poliitiline suunis 2023. aastast kasutamata jäänud vahendite üle tõstmise piiramise kohta, seada piirangud ministriumite tegevuskulude suurendamisele käesoleval aastal ning esitada negatiivne eelarve 2024. aasta kohta.

Juhin tähelepanu, et valitsus on kavandanud kulude kokkuhoidu 2025 aastal 0,38 % sisemajanduse kogutoodangust, kuid käesolevaks aastaks sellega võrrelduna vaid 0,07 % sisemajanduse kogutoodangust.

Valitsus peab seadma selgeks eesmärgiks majanduse konkurentsivõime parandamise.

Selleks on vajalik laiapiindse majanduskasvu leppe koostamine. See on lähtekohaks dialoogi taastamiseks ettevõtjatega.

Vajalik on samal ajal keskvalitsuse bürokraatia kulude kokkutõmbamisega astuda reaalseid samme, et vähendada regulatsioone ning loobuda julgelt majanduskasvu mittetoetavatest asendustegevusest.

Maksutõusude ärajätmise ja valitsemiskulude vähendamise kõrval on vajalik koheselt panustada investeringutesse.

Selleks on tähtis suunata venitusteta EL vahendid majandusse, investeerida taristusse ning soodustada süsteemselt erainvesteeringuid majandusse.

Kõikide nende otsuste langetamisel on oluline, et valitsus on võimeline otsuseid langetama reaalajas, need otsused toetavad majanduse konkurentsivõime parandamist ning majanduslangusest väljumist.

Esitan teile ka tabelina konkreetset ettepanekud jaanuarkuisesse valitsuse tööplaani.

Otsusekindlust soovides,

Urmas Reinsalu

Isamaa esimees